

Q. K. 352, 20

DEO PROSPERANTE,
INCLITO SENATU PHILOSOPHICO
PERMITTENTE,
IN ALMA PHILYREA

DE

**ELIGENDO VITÆ
GENERE,**

D. IV. OCT. M. DCCX.

H. L. Q. C.

DISPUTABUNT

M. CHRISTIAN. JAC. Thryllisch/

&

AUGUSTUS Thryllisch / SS. Theol. Stud.

Gnansteinio Misnic.

L I P S I Æ,
LITERIS BRANDENBURGERIANIS.

S. 15.

DEO PROSPERANTE
INCUNTO GENITHI PHILOSOPHICO
PERMITTENTE
IN ALMA PHILLYREA
DE
ELIGENDO VITA
GENERE

D. N. OCT. M. D. C. C.

M. O.

PRÆSENTANTE

M. CHRISTIAN JAC. SCHUBERT

ALPHONSUS SCHUBERTUS S. THEOLOG. S. M. A.

Ordinarius

LITTERIS BRANDENBURGICIS

D E
ELIGENDO VITÆ GENERE.

PRÆLIMINARIA.

SUMMARIA.

§. I. *Argumenti ratio.*

§. II. *Ejus utilitas.*

§. III. *Communis neglectus.*

§. IV. *Illius Ratio.*

§. V. *Summa dicendorum.*

§. I.

Homo creaturarum præstantissima, non sibi soli natus, sed ea propter præclaris tam corporis quam animi dotibus a benignissimo Creatore instructus est, ut cum propriæ conservationis studio communes quoque utilitates in medium afferre ac mutatione officiorum, ad quæ natura duce ducatur, dando, accipiendo, tum artibus, tum studiis, devincire hominum inter homines societatem queat. (a) Quæ enim in terra gigauntur, ad usum hominum creata, homines autem hominum causa esse generatos, ut ipsi se aliisque prodesse possint, ipsius naturæ humanæ indoles nos perspicue docet. Sine sensu enim nascimur, (b) & nisi aliorum accedat auxilium, ad maturam nunquam perveniremus ætatem. (c) Si etiam quis provecta jam ætate, ab omnium ope ac societate in solitudine relinquatur, miserandum animal morte tandem & interitu ægritudinis suæ finem facere necesse haberet. Ne ergo miserrimam inter omnia creata vitam degere necesse habeat homo, Deus eum ad conjunctionem & societatem sui similium aptum reddidit, (d) quo &

A

tran-

tranquillius vitam ducere, & aliis adminiculo esse possit. Quapropter etiam unicuique, qui idoneum societatis universæ membrum existere cupit, tempestive de rationibus reliquis inserviendi cogitare in iisque omni studio elaborare convenit, nisi quis injustus humanæ societatis desertor audire malit. (e) Cum vero illæ juxta modernam civitatum indolem innumeræ sint, omniumque habitus doctrinademum, & diuturno exercitio acquirendus; nec singuli propter ingeniorum diversitatem singulis apti reperiantur; nec omnibus, propter connatam generi humano imbecillitatem, unius animi & corporis vires sufficiant; necesse omnino est, ut quis ex multifariis his inserviendi rationibus, unam vel alteram, ad quam natura eum præ reliquis aptissimum reddidit, sibi deligat, in eamque omne studium ad societatis suæ utilitatem conferat. Ast quoniam hanc electionem seria præcedere debet deliberatio, quæ quidem omnium difficillima, (f) & cum propria communique utilitate conjuncta, nos non frustra operam collocare existimamus, si de hoc prudentiæ articulo quicquam proponentes de eligendo vitæ genere pro facultatibus ingenii disseramus.

(a) Cic. L. 1. de Offic. n. 22. (b) Cic. Orat. in Catil. III. n. 2. (c) Pufendorff. de Offic. H. & C. L. I. c. 3. §. 3. (d) Pufendorff. de J. N. & G. L. II. cap. 1. §. 8. (e) Cic. L. 1. de Off. n. 29. (f) Id. L. 1. de Off. n. 117.

§. II.

Utilissimam sane hanc in vita communi esse doctrinam & vitæ genus ejusque delectionem non leve momentum habere ad felicitatem, *Erasmus* quoque confirmat. (g) Ea enim probe intellecta, homo demum cognoscit, qua ratione officia, ad quæ naturalis lex eum obligat, quam commodissime cum hominibus possit permutare. Examinatis postea tam corporis quam animi viribus, examinata etiam singulorum vitæ generum indole, investigata denique vehementiori voluntatis suæ ad hoc vel illud propensione, percipit tandem, ad quam vitæ rationem ipsum destinaverit natura. Ea propter nihil aggredietur, ad quod se ineptum sentiet, nihilque unquam invita, quod dicitur, *Minerva* in se suscipiet; & hac ratione ab idoneis semper, quævis in civitate exequentur. Ille quoque, qui naturali amore in vitæ genus quoddam ductus est, non Doctoris sui monitis tantum exsatiabitur, sed ad suæ potius artis vel scientiæ augmentum aliquid etiam de suo addet, & honesta gloriæ cupiditate accensus, in studio naturæ suæ

con-

conformi omnes animi corporisque vires pro communi utilitate facilius altiusque explicabit. (b)

(g) in Γεγοσιολογία. (h) *Edmundus Richerius Obsterice Animorum*
p. 35.

§. III.

Quamvis vero innumerus certe utilitatum numerus hoc prudentiæ caput comitetur, passim tamen istud in vita communi cum maximo Rerumpublicarum detrimento neglectum esse, tristis nos sæpe docuit experientia. Quamplurimi enim existimant, omnium ingenia ad varios usus, quamlibetque doctrinam, non aliter ac gladium Delphicum, posse accommodari, & propterea ineunte statim adolescentia, cui inest maxima imbecillitas consilii, cæco quasi impetu, spe lucri, gloriæ, aut commoditatis, veletiam ex cruda aliorum persuasione, id sibi genus ætatis degendæ constituunt, quod maxime adamarunt. Alii ex arbitrio parentum, liberorum voluntati, sæpius contrario, citius ejusmodi genere, cursuque vivendi implicantur, antequam possunt, quod optimum sit, judicare. (i) Et quoniam tunc vel ob deficientes tum animi, tum corporis facultates, vel quoque ob ineptam huic professioni animi dispositionem, eo, quod arripuerunt, studio minime sufficienti, numerum quidem mortalium adaugent, ad communem vero utilitatem aut parum, aut nihil plane conferunt.

(i) *Cic. L. I. de Off. n. 117. seq.*

§. IV.

Hujus vero confusionis nulla proximior potest suppeditari ratio, quam veræ prudentiæ contentus, & ex eodesecondens perversa juventutis institutio. Non enim, sicut *Franciscus Junius* (k) monet, in omni vitæ instituto primas pietati, prudentiæ alteras, tertiasque eruditioni damus, sed inverso potius ordine præcedentes, eruditos nos ante omnia ostentare annitimur, pietatem deinde absque interna animi devotione in opere, ut loquuntur, operato collocamus, prudentiam vero, tanquam inane quoddam studium, communiter profus negligimus, & licet ipse *Junius* (l) eruditioni hanc quasi prærogativam attribuat, quod viam ad priores duas, prudentiam scilicet & pietatem munit; a sua tamen opinione minime recedit, sed istud tantum indicare videtur, eruditionem corroborare magis in nobis & prudentiam & pietatem, utrique enim

lectione non minus quam meditatione mirificum indies accedit augmentum. Deinde juvenilis ætas ob infirmum adhuc judicii usum, ad hujus vitæ felicitatem suis non potest pertingere viribus. Ea propter Parentibus & Præceptoribus utuntur adolescentes, qui illos manu quasi ducere, & corpus æque ac animam ita formare debent, quo tandem aliquando idonea societatis humanæ membra existant. Parentes in id præprimis intenti, ne nati ab eis unquam victu carere necesse habeant, suo se didicisse putant exemplo, quod ea vitæ conditione, quam fato nonnunquam minus prospero amplexi sunt, ipsis de eo sufficienter fuerit prospectum; Officio itaque suo se rite defuncturos existimant, si ad idem quoque vitæ genus filios suos assvesciant. Alii, qui prudentiores videri cupiunt, ad eam vivendi rationem filios adstringunt, quæ propriis animi cupiditatibus, ambitioni nimirum aut avaritiæ, interdum etiam superstitioni aridet. Nonnulli Præceptoribus hanc curam unice committunt, qui non raro prudentiæ ipsi expertes utilissimum prudentiæ studium adolescentibus instillare profus sæpe negligunt. E contrario vero memoriam eorum a prima statim pueritia vanis inanibusque notionibus adimplent, & licet boni quid ut plurimum simul addiscatur, tamen propter confusam docendi rationem vacuas tantum recitare sciunt notiones, sensum vero rarissime percipiunt, perceptum ad vitæ emendationem applicare profus ignorant, sibi que ipsis sæpissime non constant. In Academiis postmodum cum insipida hac sapientia delati, Philosophiæ quidem studiis operam dare incipiunt, cum vero præxin, non ex Præceptorum quidem, sed suamet ipsorum culpa, semper fere negligant, mentem, quam Logica pauciter ac Ethica emendare debet, terminorum, quos solum respiciunt, farragine indies magis magisque confundunt, animi vero propensiones rectius indagare, easque ad finem a natura præfixum dirigere nunquam addiscunt; quemadmodum hac de re *Dominus Joachimus Langius (m)* prolixè disserit. Interea Parens, vel qui eiusdem vices gerit, sic dictum Philosophiæ studiosum graviter monet, ut aliquod studium, de quo aliquando vitam sustentare queat, *Theologiam* & imprimis *Homiliam*, *Jurisprudentiam* maxime *Fœrensem*, *Medicinam*, illius nempe *præxin* aggrediatur. Misera hic mens in trivio quasi titubanter hæsitans quo se vertat nescit. Illi, cum quibus hac de re conferunt, qui que etiam

etiam Præceptores videri cupiunt, eis interdum suadent, ut disciplinæ, quam ipsi profitentur, sese dedant, & collegia ab illis forte instituenda sedulo frequentent. Sic adolescentes, qui ultra Parentum & Præceptorum monita sapere non didicerunt, cæca in Patres obedientia, aut frigido Doctorum consilio capti, studio cuidam quidem operam dant, sed sero nimis intelligunt, melius ipsis consultum esse, si opportuno tempore mentem ad aliud quid appellere possint; raro autem ipsis singularis hæc contingere solet felicitas, ut ex inamœna, quam inviti ambularent, via recedere, & jucundiorē, in quam naturæ feruntur instinctu, eligere illis liceat.

(k) *Paranesi ad Comitum Oxoniensem §. 8. (l) ib. (m) in Medic. mentis. P. I. Cap. III.*

§. V.

Cum itaque, quid circa electionem vitæ generis communiter negligatur, quodammodo fuerit ostensum, instituti nunc ratio exigit, ut de eo etiam, quod in eligenda certa vivendi ratione unusquisque juxta prudentiæ regulas observare debeat, pro viribus disseramus. Methodo quidem alias in Thematibus practicis consuetæ insistentes, de *Subjecto, Fine & Mediis* agere primoque hominem, qui se ad aliquod vitæ genus determinare solet, considerare, deinde genera vitæ in universum perpendere & tandem modum in tali eligendo sequendum examinare possemus. Cum vero Subjecti consideratio universæ doctrinæ morali communis, ex eaque præsupponatur, præterea etiam, ubi de electione agetur, simul attingi commode possit; brevitatis studio commoti totam hanc dissertationem duobus capitibus absolvemus, & in primo quidem *de omnibus vitæ generibus generatim* agemus, in secundo autem *de cujusdam electione, quaque ratione hæc suscipienda sit*, disseremus.

C A P. I.

De vitæ generibus in genere.

SUMMARIÆ.

§. I. *Definitio vitæ generis.*

§. II. *Definitionis expl. ratio.*

§. III. *Scientiis & artibus ad vitæ genera adaptantur.*

A 3

§. IV.

- §. IV. Earum auctor & principium Deus.
- §. V. Num jam in statu integritatis extiterint.
- §. VI. Earum post lapsum initium.
- §. VII. Simplex admodum tam artium,
- §. VIII. Quam scientiarum.
- §. IX. Harum occasione orta sunt vivendi genera, primum inter se confusa.
- §. X. Distincta vero introducto statu civili.
- §. XI. Variata adhuc magis per pravas concupiscentias postea regnantes.
- §. XII. Vitæ generum Divisio difficilis.
- §. XIII. Summa divisio hæc, quod alia religionis curam, alia status civilis conservationem respiciant.
- §. XIV. Religionis cura quatenus non potest vitæ genus dici.
- §. XV. Quatenus ita potest dici.
- §. XVI. Quenam vitæ genera status civilis conservatio sub se comprehendat.
- §. XVII. Conclusio hujus Capitis.

§. I.

Iste status, in quo suo studio & labore unusquisque quicquam ad communem afferre debet utilitatem, a Cicerone, ex antiquis omnium optime (a) hoc Caput explicante, vivendi ratio, (b) vitæ ratio & institutio (c) vocatur, nobisque consentiente eodem Oratorum Principe (d) vitæ genus audit, & non inepte conditionis, status, aut instituti cujusdam nomine venire potest. Ast, cum titulus, quem dissertationis nostræ rubrum indicat, ita singulis pateat, ut ex eo totius tractationis argumentum, facile & absque ulteriori explicatione percipi queat, circa illius operosam interpretationem diutius non hærebimus, sed sine dicendi ambagibus realem Thematis nostri considerationem aggrediemur, & quia ex mente Ciceronis (e) omnis quæ a ratione suscipitur de aliqua re institutio, a Definitione proficisci debet, quo intelligatur, quid sit, de quo disputetur, nos quoque breviter dicemus, quid per vitæ genus hoc loco intelligamus. Est itaque nobis vitæ genus status hominis adventitius, in quo homo corporis & mentis suas facultates prævia doctrina & exercitio rite dispositas ita exerit, ut sui ipsius & reliquorum salutis, utilitati & commoditati, quoad legitime ipsi licet, in certo actionum genere prodesse possit.

(a)

[a] *L. I. de Offic.* (b) *L. IV. ad Heren. n. 125.* (c) *Lib. II. de Offic. n. 39.*
 (d) *Lib. I. de Offic. passim.* (e) *Lib. I. Offic. n. 5.*

§. II.

Statum esse diximus vitæ genus, quoniam homo in certo vivendi genere constitutus, in spatio quodam morali, legibus quæ si undique circumsepto versari incipit, & quidem adventitium, naturæ enim decreto nunquam quis in aliquo eorum existit, sed vel proprio, vel aliorum facto, in hunc vel istum necessitate vel utilitate sic suadente constituitur. Homo deinde, sicut omnibus constat, corporali & spiritali quadam substantia præditus, quarum utraque suis instructa facultatibus, quæ propter singulis nunc connatam labem adeo ineptæ redditæ, ut, si nulla præceptione emendentur, nunquam societati humanæ satis prodesse possint. Propterea porro dicimus, sincera doctrina, assiduadiligentia, & crebro exercitio debere eas demum ad communitalis usum disponi. Ultima descriptionis nostræ verba de fine tradunt, quem unumquemque, qui se ad vitæ genus quoddam determinare vult, intendere oportet, & est tam sui ipsius conservatio, quam aliis in certo negotiorum genere inserviendi promptitudo, quæ tamen rite semper, h. e. observata subinde universaliterque ac particulari lege fieri debent.

§. III.

Illud, cujus auxilio ad omne vitæ genus, quodcumque etiam illud sit, adaptamur, *scientiam* aut *artem* nominari, in propatulo est. In aliorum enim interdum commodum quid, mediante mentis acie componitur, vel quidam ad vitam piam & civilem, Philosophiam vel aliam quandam doctrinam erudiuntur, consilia seiscitantibus suppeditantur, regna & provinciæ prudenti consilio gubernantur, lites inter partes disidentes sententia legibus conformi deciduntur, ad quæ & alia quamplurima, scientiæ aut disciplinæ præceptis, homines sedulo præparari debent. Alii deinde agriculturæ & pecuariæ student, officia varia exercent, aut alio modo manuum suarum opera licet omni intellectus usu non destituti esse debeant, communitati civium inserviunt, quæ omnia communi artis nomine appellare nobis placuit.

§. IV.

Artes vero & scientiæ, cum in solo homine rationis & cogita-
 tio-

tionis particeps reperiantur, hic vero tam præclara conditione ab altissimo Numine generatus sit, non *Mercurium*, sicut *Gallie antiqui incolæ* [f] crediderunt, sed *Deum* primum omnium scientiarum & artium principium esse sciendum est, ita tamen, ut penes hominem libertas, sic vel aliter eas ad usum suum accommodandi sit residua. Cum enim omne illud, quod in hoc mundo deprehendimus existere, & propterea rationales quoque creaturæ effectus sint omnipotentiae divinæ, illisque tanta præ reliquis rebus creatis luminis naturalis vis relicta, ut artibus, doctrina, moribusque se invicem exornare possint, necesse omnino est, ut eximiae hæc qualitates a benignissimo Creatore, seu causa hominum efficiente, huic effectui suo communicatæ sint. Deinde summum Numen hominis creatione hunc quoque finem, perennem scilicet iustius generis conservationem, intendit, quæ non nisi mutuis officiis, tum artibus, tum opera, tum facultatibus fieri potuit, quapropter etiam hujusmodi mediorum rationem & indolem homines docere debuit. Et recte quidem hac in re sentit *Theophrastus Paracelsus* dicens: (g) *Omnes artes super terra divina sunt, ex Deo, nec ex ullo alio principio*, nec non: (h) *Terram qui fecit, is solus etiam docendi vim habet, nec præterea quisquam alius, doctrina ergo omne Principium a Deo est*. In eoque cum Scriptura sacra, ex qua vel solus *Hiobus* adduci sufficiat, consentit, qui etiam docet: (i) *Deum tantum viam sapientiæ & locum, ubi illa reperitur, intelligere*.

(f) *Jul. Caj. de Bell. Gall. Lib. VI. Cap. XVII. n. 1. [g] Vol. I. op. p. 669. & 217. (h) Vol. II. p. 429. (i) Cap. XXVIII. 23.*
 אלהים ירבה ידע את מקומה
 ירבה ויהי ידע את מקומה
 §. V.

Primævam naturæ humanæ conditionem plane diversam a præseati, longeque perfectiorem fuisse, ex revelationis verbo demonstrari potest. Quoniam vero nunc misera universæ mortalitati adheret calamitas, insignibusque artes & scientiæ, quoad hac nostra ætate florere solent, laborant defectibus facile colligi potest, earum initium non ab integritatis statu esse repetendum. Quo tamen istud non simul concedimus, quod, si homines in summo hoc perfectionis statu constanter perseverassent, plane nullæ extiterint neque artes neque scientiæ. (k) Quia enim tunc homo, auræ divinæ particula, integro-

regroque rationis lumine nobilitatus erat, nullum est dubium, quin ipsi a Deo, artium & scientiarum fonte, omnis quoque sapientiae thesaurus communicatus fuerit. Creaturam vero a deo illuminatam otiosam & a quovis labore vacuam fingere, idem est, ac soli splendorem denegare. Certum itaque imo certissimum: In integritatis statu, si in eo Protoplasti perstitissent, homines non tantum scientias calluisse, sed laborem quoque, absque omni tamen sudore & molestia, sustinuisse. Hoc comprobat ipse *Moses* (l) dicendo: *Deum hominem in hortum collocasse עֲבָדָה לְעֵבֶרָה רִשְׁמֵרָה ad eum colendum & custodiendum*, quod utique non nisi opera quadam peragi potuit. Omnes vero unum idemque praestitisse propter summam libertatem, qua & eo tempore gavisi essent, arbitrii, diversitatem rerum creaturarum, varietatemque negotiorum, circa eas existentium, vix concipi potest. Probabile ergo videtur, homines in perfectionis statu varias & artes & scientias coluisse, quarum quidem indolem & rationem declarare non audemus, cum de qualitate perfectissimi illius status, nihil distincti & positivi, praeter illud, quod expressis verbis in sacris literis continetur, nobis concipere valeamus.

(k) *Georg. Pascha de Invent. nov. antiq. Cap. I. §. 3. Theol. Paradisi*
siacae capita recenset. (l) Gen. II, 13.

§. VI.

Postquam vero ex peccato Protoplastorum communis invaluit calamitas, homo se sua facultate neque sustentare, neque vitam & mores ad societatis utilitatem componere, neque rebus in mundo existentibus absque insigni opere, duroque labore uti potuit. Quo factum est, ut mortales, ne humanum genus interiret, aut absque ullo rationis usu viveret, de *scienciis & artibus*, quibus miseria haec sublevetur, successu temporis cogitaverint.

§. VII.

Artes quidem quoad inventionem scientiis priores, quia magis ad vitam illae sunt necessariae, quam haec, perfectionem vero suam plerumque artes scientiis debent, quapropter etiam earum filiae a *Pascha* (m) his vocantur verbis: *Sunt proinde haec filiae (artes) natae quidem ante matres, (scientias) sed educari recte & ferre aetatem sine matribus haud potuerunt.* Simplicissimum enim omnes artes sortitae sunt initium,

B

&

& antiquissimi hominum pro simplicitate priorum temporum, in quibus gloriæ cupiditas non adeo late patescens, & divitiarum modicus usus, in vitæ ex victu, quo non carere poterant, conservatione, omnem posuerunt vivendi rationem, quem, cum terram & pecudes ad famem sufficienter explendam suppeditare intelligerent, *agriculturam remque pecuariam* singuli exercuerunt. Ipse etiam *Adamus* statim *Paradiso* expulsum, secundum Dei præscriptum (n) terram coluit, sibi que *בְּעֵצָיו* cum dolore sive molestia victum ex ea parandum curavit, & filiorum suorum unum rem pecuariam, alterum vero agriculturam exercuisse legimus. (o) Licet ergo *Cæsar* (p) de *Germanis* referat, eos suo tempore *agricultura non studuisse, sed majorem partem victus eorum lacte, caseo & carne constituisse*; Licet etiam *Athenienses* rei agrariæ laudentur (q) autores, quodque *arare & serere frumenta glandem vescentibus demonstraverint*; ex eo tamen hoc minus evincitur, agriculturam tamen diu fuisse ignotam. Præter scripturam enim, quæ contrarium testatur, *Germanorum* exemplum hoc tantum perhibet testimonium, *Agriculturam* ex ea ratione status, ne sic a bellandi cupiditate abstraherentur, neglectam, non vero penitus ignotam fuisse. *Athenienses*, quod attinet, eis non omnem derogabimus inventionis gloriam, quatenus scilicet eam diu sepultam, iterum resuscitaverunt. Post victus acquisitionem, & vestes quæ siverunt homines, quibus frigoris vim depellere & verecunde corpus obvelare queant. Cum vero illæ omni vi aëris resistere minus valerent, *tecta*, quibus se a cæli injuriis tuerentur, invenerunt, (r) & ex fronde prius *tecta* fecerunt, alii speluncas sub montibus foderunt, nonnulli hirundinum nidos imitantes, e luto & virgultis condiderunt loca, quæ subirent, donec ingenium hominum sua quoque *Architectura* dederit incrementa. Exile ejusmodi initium omnibus fere fuit artibus, sic omnes successive enatæ, & tractu temporis, celeritateque ingenii, suum adeptæ sunt complementum. (s)

(m) *de invent. nov. antiq. Cap. I. n. 3.* (n) *Gen. III, 17.* (o) *Gen. IV, 2.* (p) *de Bello Gall. Lib. VI. Cap. 22.* (q) *Justinus Lib. II. Cap. 6. Cic. Orat. pro Flacc. n. 62.* (r) *Polidorus Virgilius de rerum invent. Lib. III. Cap. VII* (s) *Theophr. Paracelsus, Vol. II. p. 428. & 429.*

§. VIII.

Scientiæ cum artibus istud quidem commune habent, quod itidem rudes incultæque primum apparuerint, & viva tantum voce aliis sparsim & confuse communicatæ fuerint; postea vero iudicii acumine ita eliminatæ, ut scriptis comprehensæ in disciplinas tandem excreverint. Originem vero non sicut artes ex necessitate traxerunt, sed partim ex *objectorum in sensus undique incurrentium varietate, maiestate & ordine*, partim ex *descensu hominis in seipsum, sive consideratione sui ipsius, tamquoad corpus, quam quoad mentem*. Res illius conspectui undiquaque occurrentes, admirationem excitabant & insignem sciendi appetitum, quæ & qualis singularum sit causa, & natura; In se ipso deprehendit corpus, variis nonnunquam morborum generibus affectum. Sollicitus ergo fuit, quo contra illa salutarem ægro corpori afferret medelam, quoad mentem huc cura potissimum rediit, ut rite ad vitam formaretur sociale, & quilibet vero, honesti & iusti, imbueretur sensu & amore. Quoniam vero a variis varie violabatur Lex naturæ, nec omnia ibidem expressa, quæ societatum, in quas homines abierant, commodum respiciebant, leges sanctione pœnali munitæ latæ sunt, cum autem illæ in quibusdam ambiguae essent, ab eorum peritis interpretatio petebatur. Hæc *Philosophia naturalis & civilis, hæc Medicina & Jurisprudencia* fuere initia, & sic omnes inventæ sunt scientiæ. Qui deinde primis autoribus proximi, eorum inventa insigni acceperunt voluptate, & laudis gloria incitati, ulterius scientiarum aditus scrutati sunt, & si omnes bonitate ingenii præditi veritatis amore, non contradicendi libidine ad speculandum compulsi fuissent, Philosophiæ & omnium scientiarum fines longe lateque fuissent promotæ.

§. IX.

Harum vero artium & scientiarum occasione factum est, ut homines se in *certa vivendi genera* distinguerent, & unus in una vel altera earum, quia singuli singulis colendis minime sufficiebant, omne ætatis suæ tempus consumeret. Sed quemadmodum simplex & rude omnium rerum fuit principium; ita etiam vitæ rationes, cum primum instituerentur, informes maxime & confusæ inter se fuerunt. Homines enim prima hac temporum simplicitate in *familias* tantum distincti, & hinc & illinc cum servis & pecudibus commeantes omnia, quæcun-

que ad vivendum fuerunt necessaria, ipsi sibi pararunt, ut *pastum & latibula, & alia ejusdem generis*, non expectato quodam, qui huic solummodo operam dans, operis illius perficiendi causa accerferetur. Commerciorum quoque, dum in certo non commorabantur loco, lucrique cupiditate non adeo incensi erant, exiguus fuit usus, resque omnes difficulter potuerunt permutari; disciplinæ tum temporis admodum rudes, ipsarumque fines nondum ita declarati, ut distinctis inter se limitibus apparuerint. In *Civitatibus* postea constitutis omnes quidem earum necessariæ conservationi intenti, nihilominus tamen officia adhuc inter se confuderunt, ingruente enim vi externa, ad eam propulsandam omnes, quibus natura robor non denegaverat, concurrerant, curam domesticam interea, quod apud *Germanos* pacis quoque tempore obtinuit, (t) mulieribus forsân relinquentes; Civilem vero Juris dictionem nonnulli commiserant sacerdotibus, sicut *Galli Druidis* (u) aut *Philosophis*, quod ex divisione *Philosophie* *Cleantis* in *Dialecticam, Oratoriam, Moralem, Civilem, Naturalem & Theologicam*, cujus *Pascha* (w) mentionem facit, aliquo modo colligere licet, reliquis rebus, quibus unusquisque indiguit, ipsi manum admoverunt. Ex eo etiam, quod *Cancellarii munus*, per *Galliam, Germaniam, Austraßiam Italiamque* penes tres *Germanie Archiprasules, Moguntinum, Trevirenses & Coloniensem* sit, videtur, non adeo priscais temporibus sacerdotii & judicis munus in *Imperio Romano Teutonico* confusa inter se fuisse, eumque simul jus dixisse, qui Verbi Divini tenorem populum docere debuerit, (x) ex ea forsân ratione, quia irruente communi barbarie, omne, quicquid studiorum superstes fuit, *Clerici* Monasteriis vindicarunt, gladii gloriam *Nobilibus* aut *Politiciis* committentes.

(t) *Tacit. de Mor. Germ. C. XV.* (u) *Jul. Caf. de Bell. Gall. Lib. VII. Cap. XIII.* (w) *Cit. Loc. Cap. II. n. 4.* (x) *Illustr. Dn. Coccejus Jur. Publ. Prud. 211.*

§. X.

Postquam legibus, ut cives singuli in justo retinerentur ordine, deinceps civitates muniabantur, *statusque civilis* sua hinc nanciscebatur incrementa, successu temporis magis magisque aucta sunt vivendi genera, & inter se distincta. Cum enim non omnes voluntatem suam prompte juxta præscriptam legem componerent, *quibusdam præ-*
dentia

dentia & virtute conspicuis, vel uni etiam tantum una cum cura, ne quid detrimenti civitas capiat, commissa est tam facultas examinandi actiones reliquorum, in quo cum prædicta norma convenient, aut ab illa discrepent, quam autoritas acriter in deperditos & profligatos cives juxta facti circumstantias animadvertendi, ex quo in civitate genus *imperantium & subditorum* ortum. Qui publicis sic districti negotiis, curamque totius civitatis agebant, illis, quæ administrationem familiæ & reliqua vitæ commoda necessariaque sustentacula concernebant, manum ipsi admovere non potuerunt. His ut itaque succurratur, varia *opificiorum genera*, quæ illiberalia postmodum dicta, ab aliis excogitata sunt. Interdum contra injustam aliorum invasionem se civitas tueri, & bellum contra communis tranquillitatis hostem decernere necesse habuit, ad quod gerendum antiquitus omnes cives ætatis robore adhuc valentes concurrerunt, certis vero svadentibus causis, ne scilicet a publicis & domesticis curis abstraherentur cives, conscriptus vel lectus est miles, sicque *arma alii tractarunt, alii pacis obierunt negotia*. Interea multi, qui de suo aliquid ad civitatis universæ commoda & singulorum civium utilitatem conferebant, liberos ad Dei cultum patriæque emolumentum erudire non potuerunt, quare inventi sunt, qui eorum institutionem in se susceperunt, ex quo *scholarum origo* derivatur. His abunde nos ostendisse putamus, quod introducto statu civili, vivendi quoque genera divisa fuerint, & introducta.

§. XI.

Homines in magnas societates, quæ civitatum nomine veniunt, congressi, quamdiu contenti fuerunt cum eis, quæ terra, in quam natura ipsos reposuerat, protulit, vivendi genera se non adeo multiplicarunt. Quo magis vero *carnis suæ concupiscentiis* parvere cives, tanto plures excogitata sunt vitæ rationes, quibus quidem hodie communi omnium consensu nihil inest inhonesti, interim tamen vel primam originem suam a perversis derivant inclinationibus, vel cupiditatibus aliorum alimenta subministrant. Sic homines non amplius cum eo, quod Patriæ solum producebat, contenti, varia ciborum, potuum & aromatum genera, multoque plura, quibus sensus oblectare poterant, ex peregrinis apportarunt, & quo magis genio in-

dulgeretur, excogitati sunt coqui, factores, cupedinari, unguentarii, saltatores cum omni gesticulatorum grege, quas artes omnes, prout vulgo exercentur, cum *Cicerone* (γ) *voluptatum ministras* dicimus. *Ambitio & superbia* varios introduxit honorum gradus, quos aliquis interdum citra merita attingere, & caput præ aliis effere potest. Hi ut magnificentiores apparerent eis, qui adhuc in infimis repunt, excogitarunt varii varia, quæ ad comptum nitoremque faciunt, & capita gemmis aliisque rebus ornarunt, vestimenta auro argentoque aut diversis interdum distinxerunt coloribus, vehicula varie cœlata pararunt. Postquam *aurum argentumque* in tali haberi pretio ceperunt, ut ceteris rebus æquivalerent, hominesque animadvertent, eum, qui pecunia abundaret, omnes sibi devincire, jugamontium metalli fossores scrutati sunt, aurumque & argentum ex intimis terræ visceribus eruerunt, alii formam tractationis & custodiæ habilem ei induxerunt, alii cum maximo vitæ discrimine velorum naviumque auxilio maria transvolarunt, ut in remotissimis terris merces colligerent, quas cum immenso lucro domi distribuere possent. Alii de vita cum aliis decertare non verebantur, modo lucrum exinde captarent. Et quoniam adhuc in civitatibus homines magis animi sui passionibus, quam rationis sanæ dictamini morem gerere solent, non mirum, quod nostra quoque ætate *vitæ quædam instituta* excogitarint homines, quæ majoribus nostris incognita fuerunt.

(γ) *Cic. Offic. Lib. I. n. 150.*

§. XII.

In tanta vero vitæ generum varietate difficillimum est accuratam invenire eorum divisionem, ita ut sub illius membris singulæ vivendi rationes comprehendantur. Nam cum juxta locorum diversitatem diversa quoque hinc inde reperiantur vitæ instituta, quæ nobis aliunde degentibus plane incognita sint, impossibile est, ea cum his, quæ nobis obvia, animo ita repræsentare, ut totum aliquod universale constituent. Et si etiam earum saltem vitæ conditionum, quæ nobis usitatæ sunt, divisioni inhærere velimus, paucissimi tamen præter suæ professionis indolem non sapiunt, & proinde discrepantiam & convenientiam ceterorum vitæ generum inter se non declarare, nec justas, quibus includantur, classes instituere valent. Nos, cum

cum instituti ratio id a nobis exigat, divisionem aliquam vitæ generum a fine Rerumpublicarum ex parte deductam suppeditabimus, quæ si Benevolo Lectori ex omni parte non absoluta videatur, ea, quæ decet, humanitate ab eo contendimus, velit accuratorem nobis communicare.

§. XIII.

Homo tam *spirituali*, quam *corporali substantia* se præditum esse sentit; illam immaterialiter ex divino afflatu ipsi concessam, postque fata duraturam, & propterea notitia quædam Dei imbuendam esse postmodum edocetur, hanc debilem admodum, infirmam & absque alimentis ceterisque sustentaculis certe perituram intelligit, quapropter, ut ad labores quosdam eam asvescat, summa urgetur indigentia. Utramque vero post lapsum ita rudem & ineptam deprehendit, ut *anima*, si sibi velut relinqvatur, de Deo & divino cultu, de obligatione erga societatem, de æternitatis præmiis non satis constet, *corpus* vero membra nec ad labores debite componere, nec seipsum commode, fovere & alere sciat. Aliorum itaque doctrina & præceptione opus est, & quæquam hæc cura naturaliter neminem propius tangit, quam parentes circa liberos, ex dispositione tamen hodierna civitatum pauci suos ad debitum Deo cultum præstandum instituere, & ad emolumentum Patriæ componere, vellea, quibus ad curam corporis egeni indigent, sua sibi parare possunt opera. Officia ergo ita inter se necessitate & utilitate sic jubente, diviserunt, ut singuli in aliqua saltem re, cui se aptissimos sentiunt, ad communis suæ usum potissimum elaborent, & propterea quidam animarum, quidam vero corporum in se curam susceperunt. Quapropter, si primam, summamque omnium vitæ generum divisionem constituere velimus, duobus illam membris absolvemus, quorum primum *Religionis curam*, alterum vero *status civilis conservationem* sibi vindicare posse arbitramur.

§. XIV.

Non tamen in eo sensu *Religionis curam* peculiare aliquod vitæ genus esse existimamus, ac si quis plane eam, sicut in reliquis vitæ generibus, abdicare, omnemque animæ curam in alium transferre queat. Id enim officium cuilibet inhæret, ut Deo cultum in Religionis exercitio consistentem exhibeat, quem, si sacrorum plane
incu.

incuriosus neglexerit, solus ad reddendam Deo rationem, eo nomine tenebitur, illo, cui hanc curam unice delegatam credidit, imuni. (γ) Nam commoditatis & utilitatis temporariæ, non Religionis vacandæ causâ homines in certas coiverunt societates, cum in interna mentis cum Deo unione consistat Religio, & a paucis, imò & eo, qui in solitudine vitam degit, æque commode, & interdum majori cum fructu, ac in amplissimo cœtu expediri possit. Licet de eo nulli dubitemus, quin Religio firmissimum status civilis fulcrum sit, nec ulla re & subditorum & Magistratuum mentes promptius deliniri queant, ut suo singuli satisfaciant muneri, quam si ad summi Numinis cultum proclives reddantur. Ast in eo peccant *Pseudo-Politici*, qui omnem de divino cultu opinionem plebis causa a sapientibus fictam esse opinantur, ut, quos ratio & leges non possent, eos ad officium, religio & Dei timor ducerent. Hi etiam a *Cicerone* (a) gentili homine refutantur, quod eam foventes sententiam, omnem Religionem funditus tollant. Quoniam itaque non propter Religionem Civitates institutæ sunt, illud affirmare non audemus, in prima statim origine earum, *sacerdotium* peculiare aliquod vivendi genus fuisse. Sicut enim ante hanc foundationem sacerdotis & doctoris officium originarie cum parentum & patrum familias munere conjunctum fuit, quod patriarcharum exemplo in sacro codice edocemur, qui circumcisionem & sacrificia ex Dei mandato ipsi ministraverunt: Ita vix etiam credibile est, civitatibus institutis, libertati naturali patres familias ita se abdicasse, ut juxta superiorum arbitrium una cum liberis & familia Deum amare & vereri sustinuerint, (b) cum religio a longe eminentiori principio, quam civile imperium, oriatur.

(γ) *Pufend. de Hab. Rel. ad Vit. Civ.* §. 2. (a) *Lib. I. de Nat. Deor.* n. 119. (b) *Pufend. cit. loc. §. 6.*

§. XV.

Quoniam tamen Religio, in sano sensu accepta, fundamentum est probitatis morum & virtutum, vinculumque inter Imperantes & cives firmissimum constituit, maxima summorum Imperantium debet esse cura ut singuli cives non tantum de Deo recte sentiant, sed etiam interna mentis devotione, & externis quibusdam piis ritibus eum colant. Hoc ut eo ardentiori studio perficiatur, *certe persona vir-*
tu-

tute, pietate, autoritate & prudentia conspicuæ sunt constitutæ, quæ teneriores ad verum Numinis cultum instituerent, ceremonias Ecclesiasticas administrarent, majoribusque nativoluntatem Dei, & si declinent a iusto, iram ipsius atrocissimam annuntiarent. Et cum nulla gens adeo effrenata sit, ut omnem prorsus deitatem respuat; ita istud, quod in Dei vicem elegit, certis quoque ceremoniis colendum ducit, quo factum est, ut apud barbaras & cultiores gentes distinctum a reliquis muneribus sacerdotium esse videamus, & gentiles quidem religionis curam tanquam rem divinam, nulli nisi divino & sancto demandari posse credunt, ac sacerdotibus interdum reverentiam idolo non multo inferiorem exhibere solent. (c) Nos vero Christiani a majoribus accepimus, (d) quod duplex hominum genus habeamus, unum, quod *Læticorum* nomine censetur, quibus soboli procreandæ ac imperio administrando fas est operam dare, alterum *sacerdotum* quod præcipue precibus faciendis & Religioni rite procurandæ vacat. Post Reformationem inter *Protestantes* hoc ab omnibus, qui sobrie de rebus divinis sentiunt, retinetur, & ad cultus sacri expeditionem certæ personæ, quæ se a juventute ad hoc munus præpararunt, adhibentur.

(c) de *Braminis Malabarorum sacerdotibus testantur hoc Relat. Hallens. hujus Anni n. XXIX. p. 115.* (d) *Polydor. Virgil. de Invent. Rerum Lib. IV. Cap. V.*

§. XVI.

Explicato nunc primo divisionis nostræ membro, dicendum adhuc restat, de iis vitæ generibus, quæ ad status civilis faciunt conservationem. *Statum civilem* fundamenti loco substituímus, quoniam supra ostensum est, eodemum introducto distinctas vivendi rationes inter cives vigere cœpisse, & quoniam unaquæque civitas tanquam necessaria conservationis suæ adminicula singulorum *sustentationem* & *institutionem*, totiusque Reipublicæ *gubernationem* & *defensionem* requirit, ad hæc quatuor capita reliqua vitæ genera revocabimus. *Sustentatio* una cum alimentorum subministrato, omnia officia, quæ ad corporis humani curam tendunt, sub se comprehendit, & hac ratione huc pertinent, *res agraria* & *pastoritia*, ut & *opificia*, quæ arte sua corpus tegunt, aut fovent, nec non *Medicina* & *Chirurgia*, quibus amissa sanitas ægro corpori restitui debet. *Institutione* erudiuntur teneriores animi, in omni-

mnibus scientiarum & artium generibus, quorum adminiculo tandem aliquando, quantum in ipsis situm est, opem & salutem Patriæ ferre possint. Hujus rei causa fundatæ sunt *Academie, Gymnasia, Scholæ aliq̄ Collegia*, in quibus juvenes tam in scientiis & artibus nobilioribus, quam in exercitiis, quibus corpus agilius redditur, erudiuntur. *Gubernatio* Principi aut Magistratibus tam independentibus, quam delegatis competit, quorsum omnia munera, sine quibus officio suo non rite & decore fungi possunt, referimus; & cum Princeps in Civitate splendore inter reliquos eminere debeat, ornatus causa varia in aulis introducta sunt officia, quæ præter istud, quod Principis personam cum pompa comitentur, parum præstant. *Defensionem* iis tantum tribuimus, qui de patriæ & civium salute cum hoste communi decertant, & sagati milites audiunt. *Justinianus* quidem *Imperator*, (e) his qui privatorum spem vitam ac bona in foro defendunt, & communi *Advocatorum* nomine veniunt, militibus etiam æquiparavit, sed illi melius ad gubernationem Reipublicæ, cum justitiæ ministri sint, referri posse videntur.

(e) l. 1. *Cod. de Advoc. divers. Judic. §. 17.*

§. XVII.

Ad hæc pleraque vitæ genera referri posse existimamus, quod exemplis, cum istud per se pateat, declarare super sedemus. Nunc ea quoque in *justa & injusta*, in *honestâ & turpia*, in *utilia & supervacanea*, dispescere possumus; sed quoniam unum idemque, quid ipsi in Republica liceat, nosse decet, ea vero, quæ lædunt pietatem, existimationem, verecundiam & contra bonos mores sunt, nec posse nos facere credere debemus; (f) Utilitatis tandem ratio, sic cognita & perspecta est hominibus, ut ex utilitate quævis metiantur, plura de vitæ generum divisione, ne Benevoli Lectoris patientia abutamur, non differimus, sed ad *secundum dissertationis nostræ caput* progredimur.

(f) l. 15. ff. de *Condit. Justit.*

C A P. II.

De electione vitæ generis.

SUMMARIA.

§. I. *Quid sit electio vitæ generis.* §. II. *An ad eligendum vitæ genus omnes obligati.*

§ III.

- §. III. *Qui vitæ genus imprimis eligere debeant.*
 §. IV. *Qua ætate hæc electio suscipienda.*
 §. V. *Parentum circa hanc officium,*
 §. VI. *et potestas.*
 §. VII. *An vitæ genus mutare liceat?*
 §. VIII. *Quid in genere de electione vitæ generis notandum?*
 §. IX. *De Dispositione corporis,*
 §. X. *et animi.*
 §. XI. *De voluntatis inclinatione.*
 §. XII. *De opibus et externis emergendi mediis.*
 §. XIII. *Quomodo consultatio hæc peragenda.*
 §. XIV. *Beneplacitum assidue constantique sequendum.*
 §. XV. *Conclusio.*

§. I.

PER electionem vitæ generis nihil aliud intelligimus, quam actionem moralem hominis intellectus imbecillitate aut alia quadam nativitatis lege non impediti, qua ille, examinatis prius animi corporis et fortuna facultatibus, ad aliquam artem, scientiam aut Professionem, inclinationi suæ maxime convenientem, se determinat: Actionem vitæ generis electionem dicimus, quia hæc motus a facultate quadam procedens est, & quidem moralem, ratio enim eum producit & dirigit, hominis, hic enim solus ratione præditus est, & ea plenarie etiam uti debet, qui hanc electionem suscipere cupit.

§. II.

Verum non omnes, qui vivunt in civitatibus, aliquod vitæ institutum sibi eligere, in præcedenti paragrapho ostensum est. Quidam enim, qui per ætatem, vel alium casum, rationis non sunt participes, quo se convertant, definire non intelligunt: ut *infantes & impuberes*, nec non *furiosi & mente capti*. Quibusdam generis sui conditione hæc libertas præcisa quasi videtur; postquam enim nunc in plerisque civitatibus summum imperium per successionem ad proximos sanguine devolvitur, illi, qui nativitatis beneficio in hoc honoris & gloriæ fastigium collocati sunt, de alia vivendi ratione, quam, *ut crues prudenti consilio regere, et regnum vel provinciam fortiter defendere valeant*, cogitare necessè non habent *Appanagiati* etiam, sicut omnes dicuntur, quibus succedendi spes est, illustrem dignitatem cum nativitate ipsis communicatam retinent, & propterea non nisi bellico aut ali cuidam excelso muneri præfici volunt. Et ex simili forsitan ratione omnes, *qui generosa stirpe descendunt*,

dunt, citra dignitatis suæ maculam nullam vivendi rationem, præter prædii sui curam aut militare vel aulicum munus amplectuntur. *Fœmelle* tandem domi se continere, & inter cives Magistratu, nisi sanguinis magis quam sexus ratio habenda, fungi non discunt. (a) & quoniam hac ratione ad nullum vivendi genus se determinare necesse habent, plæræque ex inani & supervacanea persuasione peristromata potius & aulea belluata artificiose contexere & ostentare, quam aliis artibus & scientiis operam dare solent. (b)

[a] *Thom. Schmith. descript. Angl. p. 136.* [b] *Edmund. Richer. Obstr. Anim. p. 47.*

§. III.

Reliqui omnes, cujuscunque conditionis sint, modo in civitate vivunt, in quodam vivendi instituto aliquid studii vel operæ in communitatis suæ utilitatem suscipere tenentur, nisi vitæ societatem deserere, & eapropter *injusti* pronunciari malint. [c] Cognatio enim & necessitudo quædam intercedit inter homines, unde communis hæc & perpetua descendit obligatio, ut quilibet, cum alterius opera ipse indigeat, illius quoque utilitatem, quantum commode possit, promoveat. Et neutriquam sufficit, in societate humana alios non læsisse aut contempsisse, sed officiorum mutatione constans inter homines ali debet benevolentia. Cum vero hac ætate ita inter se officia distincta sint, ut quilibet *arte vel scientia quadam, prout ipsius natura fert & conditio*, commode reliquis inservire queat, animus & corpus tempestive cordatorum doctrina præparari debet, quo honestum aliquod vitæ genus, ad quod quis se aptissimum deprehendit, eligere, in eoque per totum vitæ suæ tempus elaborare potissimum possit.

(c) *Cic. L. I. Offic. n. 29.*

§. IV.

Deliberatio, quæ circa electionem vitæ generis institui debet, cum publica, privataque salute conjuncta, adeoque *omnium difficillima*, (d) *omniquæ cura & providentia suscipienda est*; Quapropter huic *adolescens ætas*, cui immaturus inest rationis usus, maximaque consilii imbecillitas, minime sufficit, sed ea demum expectanda, quæ judicio, doctrina & exercitio ita confirmata, ut prudenter quis dijudicare valeat, quid sibi utile, aliisque proficuum sit. Alias persuasionibus, quæ veritatis saltem speciem

ciem præ se ferunt, non habita neque fortunæ neque naturæ suæ ratione, ante facile genere cursuque vivendi juvenes implicantur, quam sciunt, quod optimum sit, judicare. Quando deinceps se in deligenda vitæ ratione naturam non esse sequutos sentiunt, ob ineptum animi languorem otio tempus terunt, aut invita, ut ajunt, Minerva officium suum mutilum sane & mancum societati exhibent, semperque aliquid peregrinum a vitæ suæ ratione cogitant, & in propria arte perpetuo hospites existunt.

(d) Cic. Lib. 1. Off. n. 117. seq.

§. V.

Pueros interea & adolescentes tempus suum otio transigere minus decet, sed Parentes, quorum in eo maxime consistit officium, ut liberi ad societatis humanæ commodum dextre formentur, ad virtutum & morum integritatem eos sedulo assvescere debent. Cum vero virtutis universæ causa & principium sit, ut statim ab incunabulis juvenus recte parere & obsequi discat, (c) modica castigatione pervicacia, quæ in puerili admodum prolabitur ætate molliri & domari debet, quo solum obsequii gloriam, qua nihil gloriosius juventuti contingere potest, studiose liberi sequantur. Dehinc, quando maturescit aliquo modo judicium, pietatis & religionis præceptis tener statim animus imbui debet, quo non doctrinæ tantum capita memoria teneant, sed reverenter quoque Deum timere & colere discant. His jungi possunt studia, quæ partim illis, qui eruditis non accenseri cupiunt, utilia, partim vero judicium probe exacuunt, & ad studia melius disponunt, sicut literas pingendi ratio & Arithmetica. Tandem: an ad studia aut aliam vivendi rationem natos velint applicare, prudenter iudicent, & in hac deliberatione tam liberorum naturæ, quam conditionis propriæ rationem habeant. Nescio enim, arrogans quæ dementia, legibus sane cohibenda, Germanos hac tempestate ceperit, ut plerique opifices, nec non rustici aliique, quibus exiguas fortuna concessit opes, filios suos studiis destinent, qui deinde propter facultatum & Patronorum penuriam cruda sæpissime studia relinquere, & machinationibus variis victum sibi quærere necesse habent. Opificiis deinceps truncis nonnunquam stupidiore adhībentur, quos insuper, non ea, qua in liberos haud dubie uterentur dexteritate & studio, opifices erudiunt. Quo factum est,

ut eruditos, semi coctos artificesque indoctos *Germania* quotidie producat. Si vero & liberorum ingenium, & facultates proprias aut Patronorum benignitatem studiis sufficere parentes intelligant, prima eorum cura esto, ut *pius, eruditus, cordatusque Præceptor* doctrinæ & moderationi puerorum præficiatur. Erectisque nunc superiorum munificentiæ *scholis* in civitatibus, ibidem commode filii erudiri possunt; sæpissime tamen privato cuidam Præceptorum eorum committi solet institutio, cuius mores, ingenium indolesque, tam naturæ quam doctrinæ probe prius dijudicari debet, ne *Heraclidi* similem, (f) sed talem, quem per totum vitæ tempus ad intuendum imitandumque sibi proponere possint, pueri nanciscantur. Si enim prudenti quadam obstetrice nobis, dum nascimur, opus est, quanto magis ad serviendum Deo & Reipublicæ bono præceptore indigemus. (g) Adultam deinceps ætatem nacti adolescentes, qui in humanitatis studiis se ita gesserunt, ut cum fructu ad altiora transire queant, parentes quidem, quem vitæ cursum imprimis filii sequantur, præcipere possunt, modo omne consilium ad liberorum naturam prudenti consultatione revocent.

(e) *Edmund. Richer, Obsletr. Anim. p. 71. seq.* (f) *Cic. Orat. pro Flacco, n. 46. hunc ita describit: Habebat Rhetor iste adolescentes quosdam locupletes, quos dimidio redderet stultiore, quam acceperat, ubi nihil poterant discere, nisi ignorantiam literarum.*

(g) *Richer. cit. loc. p. 60.*

§. VI.

Ex his apparet, non omnem parentibus in hoc articulo denegari potestatem, sed *imperium paternum*, ex generatione illis competens, saluum utique debet consistere, & liberi, qui, ratione iudicii, ætatis & originis, inæqualis a Parentibus sunt conditionis, istud in omnibus, quæ ad *familiæ & societatis universæ commodum* tendunt, subire tenentur. (h) Et si ex mente *Richerii* (i) in eligendo vitæ genere non tam privato juvenum, quam virorum prudentum iudicio cõfidendum est, multo magis *parentibus*, qui sincere liberorum salutem procurare præsumuntur, in eo obtemperandum esse credimus. Ac ea propter isti, nunquam inobedienciæ maculam abstergere possunt, qui spreto parentum salutari placito, spreto fideli prudentum consilio, impetu quodam temerario vitæ cuidam instituto, se irretiunt, quod ipsis & animi &

& corporis & fortunæ facultates dissvadent. Parentum tamen nonnulli in eo peccant, quod *persuasionibus*, quibus repugnare morigeri filii nefas ducunt, ad aliquam vivendi rationem natos applicent, ad quam nullam naturæ inclinationem sentiunt. Nonnulli etiam potestatis suæ limites adeo excedunt, ut liberos ab eo vitæ instituto, ad quod voluntatis suæ propensione ducuntur, sub *vario minarum genere* abstrahant, & ad aliud, quod ipsis modo beneplacet, plagis interdum & verberibus impellant. *Paterna enim potestas* eo saltim collimat, ut actiones liberorum ad familiæ & universitatis salutem, non vero ad suæ voluntatis cupiditatem temperet, & filios, si a legis norma deflectere velint, disciplina quadam ad frugem iterum reducant; In iis vero, quæ in particularem natorum vergunt utilitatem, libertas aliqua & illis, si imprimis maturioris jam sint iudicii, relinqui debent.

(h) *Illustris Dnus Tilius. Observ. ad Pufend. de Off. Hom. & Civ. L. II. cap. 3. §. 2.* (i) *Richer. cit. loc. p. 34.*

§. VII.

Si vero quis vel repugnante natura, vel ex imbecillitate consilii, vitæ cuidam generi implicetur, (k) & successu temporis, de immutatione illius cogitet. Quæstio sæpissime agitur: *An quis ex justa & gravi causa ab instituto recedere, & aliud, quod voluntatis suæ propensio ipsi præmonstrat, amplecti possit?* Ex nonnullorum (l) sententia ille, qui a Parentibus *Ecclesiastico* destinatus est *Ministerio*, quique opportuna jam dedit specimina salva conscientia sine Dei offensione, citra contemptum Parentum, studium Theologicum cum alio mutare non potest, quod si veritati consentaneum, dereliquis quoque statibus, præ quibus nullam quoad hanc rationem prærogativam habet Theologia pronunciari debet. Deinde dicunt animum vagum & inconstantem vitiosis affectibus, voluptati, avaritiæ & ambitioni deditum indicare hanc in vitæ genere inconstantiam. Tandem periculosum esse a cursu studiorum, quo diutius jam contendimus, recedere, & novum a priori penitus diversum instituire. Nos ipsi quidem, non quamvis *vitæ generis mutationem* probamus, imprimis, quæ ex cæco mentis impetu, aut causa morum integritati contraria suscipitur; attamen & iis subscribere dubitamus, qui eam penitus tanquam injustam, turpem, periculosamque rejiciunt. *Deus enim jure suo permisit, ut vitæ generibus,*

bus, quibuscunque ipsi velimus, ad societatis utilitatem utamur. Deinde rationis lumine, non parentes modo, sed liberos etiam nobilitavit, quo & ipsi suam scrutari indolem, & exinde cognoscere possint, ad quod ipsos natura reddiderit idoneos. Si ergo liberi per desidia[m] velint societatem deserere, præcepto divino autoritatisque Parentum repugnarent, dum vero errorem, a Parentibus, in destinatione ad incongruum vitæ genus, commissum, ea propter emendare student, quo naturæ dona alius & commodius in communitatis utilitatem explicare queant, neque Deum sic offendi, neque parentes contemni posse existimamus. Deus enim nullibi injunxit, Parentum erroribus, ut starent filii, & Parentes, qui hoc exigunt, difficiles valde in liberos existunt. (m) *Inconstantia* vero illum nemo accusare potest, qui, si quid a ratione alienum se aggressum esse sentiat, istud, dum ad huc ipsi licet, relinquit. Homo enim ornatus auræ divinæ particula, nihil unquam temere, nihil imprudenter suscipere, aut, si quid ex errore susceperit, consilium prudenter mutare debet, ne irrationale quid a rationali pronuncietur creatura. Cicero (n) occasione hujus quæstionis svadet, *ut si quis in deligendo vitæ genere se errasse intellexerit, morum institutionumque mutationem, eamque pro ratione temporum facilius & commodius, vel sensim & pededentim faciat.* Hanc equidem, sicut quamvis mutationem esse *difficilem* non diffitemur sed ea propter, isthæc opportuno tempore, dum ætas & fortunæ facultates eandem permittunt, instituenda, & postmodum constanter laborandum omnique studio curandum est, ut id bono fecisse consilio videamur.

(k) *Cic. Lib. I. Offic. n. 117. seq.* (l) *Dnus D. Joh. Frid. Mayer. in Diss. Utrum studiosus Theol. salva conscientia Theologiae studium deserere, & Jurisprudentiæ, aut Medicinæ se consecrare possit? Wittebergæ habita. p. 32.* (m) *id. Mayerus cit. loc. p. 56. scribit: Reversissime ergo a studio Theologiæ recesserunt, quotquot non sine numine divini nutus instinctum scrutati sunt alius, & circa studia sua, luctam vocationis internæ, cum pietate erga parentes admiserunt, ut pietas divinæ voluntati mox cederet.* (n) *Lib. I. Offic. n. 120.*

S. VIII.

Quando vero quis licet rarius id contingere soleat (o) eruditio-

ne

ne & doctrina ornatus, spatium deliberandi aliquod habet, quem sequi potissimum vitæ cursum velit, *justitia, honestatis & utilitatis publicæ* imprimis rationem habere, suamque vivendi conditionem in virtute collocare debet. *Prohibitam* ergo non discat profiteri *artem*, sed in hoc quoque negotio voluntatem suam juxta legis tenorem componat; nec talem sibi deligat, quæ *bonam famam apud graves & honestos viros imminuit*, sicut funambulatorum peritia. Tandem sollicitus sit, quo in constituenda vitæ ratione & *Philantia & socialitatis amor* in æquilibrio consistant, ejusmodique amplectetur institutum, in quo quid studii & utilitatis in societatem humanam conferre queat, &, ut exemplo hoc declaremus, *contemplationi non perpetuo operam det* (p) Hoc præsupposito, illius *status* in quo existere quis cupit, *naturam* probe nosse debet, quo sciat, quid molestiæ & emolumentum, quid laboris & voluntatis in eo occurrat. Hanc ob causam eruditi in eo, quem sequi intendit, statu sæpius conveniendi & interrogandi sunt, num animus, num corpus maxime exerceatur? qui labor, quod tempus, qui sumtus requirantur? qui optimi in hac re magistri? quæ cautelæ observandæ in doctrina, & si quis edoctus seipsum velit exhibere?

(o) Cic. L. I. Off. n. 119. (p) Franc. Baco de Verulamio Op. p. 175. hanc speciosam inertiam dicit.

§. IX.

Postea *corporis dispositio* consideranda venit, num validum illud aut infirmum, eo enim non aliter ac instrumento ad opus quoddam perficiendum utitur spiritus, & quædam vivendi genera commode in societatis commodum exerceri nequeunt, nisi sanis robustisque corporis sulturis mens sustineatur. Sic militiam, qui sequi meditatur, integra esse sanitate, & fabri opificio, qui se applicare cupit, magno gaudere debet corporis robore, alias exiguas pene consumit vires, nihil boni in communitatis fructum præstat, sibi que ipsi violentas infert manus. Quo ipso tamen istud non in dubium vocamus, licere nonnunquam eligere probabilem vitæ brevioris occasionem, quo quis talenti sui usum a iis eo largius dispenset. (q) Sæpe enim multorum vita servari nequit, nisi pro iis alii dubio sese vitæ periculo exponant. Sed eos tantum in legem naturalem peccare censemus, qui ex debili corporis sui structura colligere possunt, se vitæ instituto, quod nulla jubente ne-

D

cessi.

necessitate sequuntur, vitæ sibi terminum ultro accelerare. In tanta enim vivendi rationum copia multæ reperiuntur, quæ modicas saltem requirunt corporis vires; Sic valetudinem adversam & corporis infirmitatem non leve pondus ad *Philosophiam* habere, credit *Gregorius Nazianzenus*, (r) quod idem *Platoni* visum esse *Marsilius Ficinus* (t) comprobat, quodque *Academiam in insalubri Attica loco Athenis constituerit, ut nimis bonus corporis habitus, qui speciosissimus robustissimusque a natura ipsi elargitus erat, ceu vitis nimia luxuries amputaretur.*

(g) *Pufendorff. de Jur. Nat. & G. Lib. II. Cap. 4. §. 17.* (r) *Epist. 62. Eudox. Rhet.* (s) *in vita Platonis.*

§. X.

*Capacitatem ingenii sui quisque metiatur, & cum non pauciores fere animorum quam corporum existant formæ, (t) ut raro sui similes inveniuntur, ex aliorum non magis genio, quam suæ mentis dispositione hic judicandum esse censemus. In seipsum ergo descendere, sui ingenii vires rimari quamprimum unusquisque discat, & studiose animadvertat, memoria num aut alios imitandi promptitudine valeat? An tardioris quidem judicii, laboris tamen patiens sit? Num vagum & mobile ipsi natura concesserit ingenium? An judicii acumine rerum penetrare naturam, aut ingenii bonitate facile novi quid excogitare, ornateque de eo disserere sciat? An adeo hebetioris sit intellectus, ut quid nec memoria tenere, nec meditatione assequi, nec eloqui sermone, nec labore & industria quid in scientiis perficere queat. In hoc vero judicio sibi ipsi fucum nemo offundat, sed acrem se & vitiorum & bonorum suorum judicem præbeat, ne scenici plus quam nos habere videantur prudentiæ. (u) quippe qui personas, in theatro repræsentandas, juxta uniuscujusque staturam, ætatem & indolem distribuunt. Animi deinde dotes cum cursu vitæ præmeditato curatius conferat, & contra naturæ benignitatem nihil unquam moliat. Ex quo apparet, graviter eos hallucinari, qui *Medicine* aut *Philosophiæ* se dare decernunt, & memoria quidem, non vero judicio pollent aut *Poëtas* vel *oratores* se jaçant, nullaque ingenii alacritate, dicendique facultate, sed judicii magis acumine gaudent, aut *scholasticum munus* expetunt, laboris vero impatientes ingeniique vagabundi sunt. Qui si animum ad *Historiæ* aut *Linguarum notitiam*, ad *meditationes cum labore conjunctas*, ad *Eloquentiam**

am

am & rerum excogitationem appellerent, aliquid forsan ingenio suo congruam inventirent. Illi vero ab *Aristotele* (w) *natura servi* dicti, qui nulla bonitate intellectus donati sunt, a studiorum disciplinarum. que ratione penitus abstinere, & aliam professionem sine vi ingenii expediendam amplecti deberent. Licet enim doctrina interdum & labore naturæ possit emendari malignitas, & e. g. volubili & vario ingenio *Matheſis* remedium præbeat, quia mens paulo evagans, de novo demonstrationem inchoare, & propterea ne perpetuo uno eodemque distringatur labore, præſenti semper animo esse debet. (x) Eos tamen, quibus omnem natura denegavit intellectus bonitatem, si studiis se dicant, adeo ineptos esse censemus, ac agricolas, fundos ementes, cum quibus sempiternæ colluctantur, & fructus nunquam aut raro tantum percipiunt.

(t) *Richer. Obstetr. Anim. p. 85.* (u) *Cic. Lib. I. Off. n. 113.* (w) *Lib. I. Polit. Cap. 5.* (x) *Franc. Baco de Verulam. Op. p. 183.*

§. XI.

Eminentiorum quoque voluntatis suæ ad hoc vel illud propensionem quivis animadvertat, eamque sibi deligat vivendi rationem, ad quam naturali maxime fertur propensione; Hac enim & aptitudine *vocatio interna* non ad sacra tantum studia, sicut *Mayero* (y) placet, sed ad quævis absolvitur munera. Harum vero inclinationum tanta est diversitas, ut iterum non alios imitari, sed suæ potius naturæ rationem habere quis necessum habeat. Ex hac interim *varietate* rite temperata mirabilis ordo resultat, quam omnimoda similitudo nunquam producere apta fuisset. Cum enim diversa diversis sint exhibenda, ac diverso nos modo erga diversos gerere debeamus, summa oritura foret confusio, si omnium inclinationes examussim sibi essent similes. (z) *Deus* ergo, qui nihil magis præter ordinem in creaturis intendit, in utero statim singulos non ad unum quodque, sed ad aliquod tantum munus cuique, dum vivit, exequendum disponit, quod si omnes studiose indagentur, & juxta Dei providentiam vitæ suæ modum instituant, ordine omnia in mundo procederent. Homini enim ad Philantropiam & socialitatem adaptato haud dubie ratio, quam in sui & communitatis conservatione potissimum retinere debet, a Deo monstrata est, hoc *Theophrasti Paracelsi* (a) comprobata sententia; *Nemo*, inquit,

ex omnibus ita nudus nascitur, qui non dotem ac thesaurum a Deo quendam secum afferat, quem minime defodere debet. Verum, ne defodiatur, unius cujusque mentis inclinatio probe exploranda. Quoniam tamen pravus ita fascinati sumus affectibus, ut veram mentis inclinationem difficulter enodare queamus, nostri ipsius cognitionem nulla occasione intermittamus, semperque probe dispiciamus, num forte propensio ex ambitione, avaritia aut voluptate descendat, aut a Parentum, quos imitari cupimus, aut eorum, quos maxime adamamus, aut multitudinis instituto oriatur. Omnis enim ratio, cur hunc vel illum sequi velimus vitæ cursum, eo tandem redire debet, ut, quia in istum occulta naturæ vi ducimur, potissimum in utilitatem patriæ in eo elaborare desideremus.

(γ) *In all. Disp. p. 53.* (γ) *Pufend. de J. N. & G. L. II. Cap. I. §. 7.*
 (a) *Vol. II. p. 428.*

§ XII.

In opum & divitiarum suarum vires etiam inquirat, qui vitæ genus sibi eligere cupit. An illæ sumtus in vitæ conditionem, quam meditatatur, necessario erogandos, suppeditare possint; si vero his minime sufficere intelligat, nec Patronos habeat obvios, qui munificentia sua vitam ipsius, contra egestatem tueri, polliceantur, satius omnino est, ut mentem simul & consilium mutet, seque vivendi instituto quod minores exigit sumtus devoteat. Ad vitam enim bene constituendam maximum quidam natura facit, fortuna tamen proximum, & utriusque in deligendo vitæ genere ratio habenda est. (b) Nam si quis rerum penuria impeditus studiorum cursum prius, quam ipsum recte instituit, abrumpere cogitur, eruditus hic accenseri minime meretur, & infra eorum sortem communitati aliquod officium præstare illum pudet. Facilius vero & sibi & civili societati consuluisse, si ab initio statim ad aliquod institutum, cui patrimonium suffecisset, animum applicaverit. Imprimis cum nullum adeo exile detur ministerium, quod in hac vitæ communiōne non valde desideretur. (c) Optandum quidem esset, ut ingenia, quibus facultates fortunæ deficiunt, nativa vero quadam alacritate prædita, ac a Deo quasi immediate ad res inveniendas & perficiendas procreata videntur, publica pecunia ad usum Patriæ erudirentur. Sed cum hac rerum tempestate hoc nondum sperare liceat, & stipendiis,

diis, quæ hinc inde distribui solent, ceterisq; beneficiis indigentes, non adeo sublevari queant, ut omnes sumtus studiis impendendi ipsis suppetant, salutare omnino esset, ut hi etiam opificium vel aliam quandam artem profiteri discant, quam ut eruditionis opinione civitatem decipiant.

(b) Cic. l. 1. Offic. n. 120. (c) Richer. cit. loc. pag. 43. seqq.

§. XIII.

Hæc eligens vitæ genus, antequam se ad aliquod eorum determinat, *sæpe, solide simul & conjunctim* animo agitare debet. Nam consultati-
one hac magna felicitatis humanæ pars nititur, quæ per functorie & saltu quasi uno non expedienda, sed rationes decidendi & dubitandi sæpius ponderare, aliorumque sententiam solide examinare debet, qui in hac re maximi momenti boni quid & salutaris constituere confidit. Isti ergo, quod ex impetu nonnunquam menti observatur, minime statim applaudamus, ne nos ipsos decipiamus, & temeritatis, credulitatisque notam incurramus. Causæ etiam movendi non speciosæ vulgi saltem oculos capientes fingi, sed ex natura, & rei & nostri ipsius depromi, omnique solertia trutinari debent. Tandem, quid de aptitudine & inclinatione naturali, nec non de externis emergendi mediis diximus, simul & conjunctim considerari oportet, & si eorum unum deficere quis intelligat, ille, licet reliqua proposito ipsius blandiri videantur, se præstituto vitæ generi prudenter devovere non potest. Aliquis enim e. g. integra corporis sanitate gaudens, inter eruditos potius, quam inferioris sortis homines versari desiderat, ex stirpe etiam non infima natus, tantas a parentibus acquisivit opes, ut iis Præceptores alere, Professoribus mercedem solvere, peregrinari, nec non Doctoris gradum Joachimicis etiam redimere, lauteque ubivis vitam agere queat, præterea Patronos familiæ suæ beneficio nactus est, quorum commendatione & nobile officium & ditem vitæ sociam sperare facile potest. Ingenio vero adeo hebeti ac desidi est, ut neque meditatione quid in studiis assequi, nec i-
stud memoria tenere, neque commode eloqui valeat, & propterea ad omnium sermonem obmutescere, aut eruditorum consortium fugere necesse habeat. Graviter hic peccavit, quod studia quæ omnem animi alacritatem desiderant, amplexus sit, & pari modo res se habet, si vel naturalis inclinatio, vel externa fortunæ media, ad hoc vel illud vitæ genus necessaria desiderentur.

§. XIV.

§. XIV. Peracta hac deliberatione, si & naturalem aptitudinem. & voluntatis propensionem & fortunæ facultates, Patronorumque favorem desiderio nostro favere deprehendamus, absque ulla mentis cogitatione beneplacitum sequi debemus, certo persuasi, nos ad eam vivendi conditionem, quam & naturalis amor & fortunæ benignitas nobis præmonstret, divina providentia natos esse. Postmodum vero, omni studio assiduoq; labore contendendum, & animus ad laudabilem quandam artem vel scientiam ita applicandus, ut ex perenni consuetudine intima quasi nobis cum ea necessitudo intercedere videatur. Licet ergo primis illarum rudimentis summam quis inesse sentiat asperitatem, solerti tamen industria in illa progrediatur, & incredibile certe perfundet voluptate, ut nullam nisi morte ipsa studendi finem facere desideret. (d) Inconstanter etiam huic vel illi vitæ instituto nemo oberrare deber. Lapis enim motu continuo pereitus nunquam muscum, nec vagus & mobilis animus ad has vel illas artes crebro comeatis sapientiam acquirit, sed magnam inconstantiæ notam nomini suo imprimit. (e) Ad fortunæ vero varietatem si mentis quoque accedat inconstantia, in quantum pro dolor vivitur tenebris! (f) quapropter constantiæ gloriam qua nihil homines in omni re gerenda, consilioq; capiendo magis decet, in eligendo vitæ genere diligentissime quoque conservare nitamur.

[d] Richer. cit. p. 37. [e] Idibid. p. 34. (f) Franc. Baco de Verulam. Oper. p. 174.

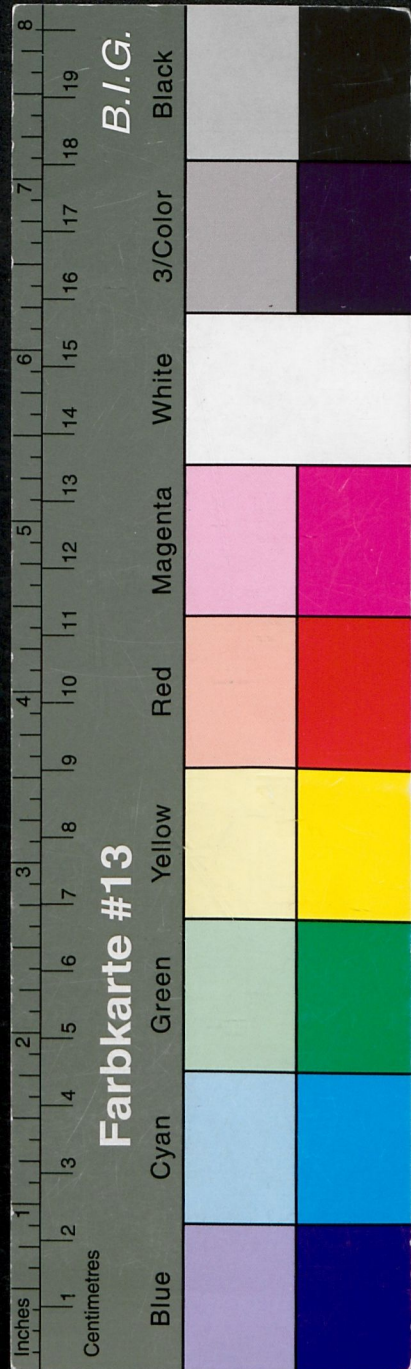
§. XV.

Hæc sunt quales quales nostræ de eligendo vitæ genere meditationes, in quibus nos quædam omisisse, quædam leviter tractasse, non difitemur. Verum, cum practica Themata non tantum locupletia sint, sed etiam variata quadam circumstantia ipsa simul alterentur, ut in ejusmodi tractatione omnia non exhauriri queant, speramus, nobis, cum brevitate Benevolo Lectori nos commendare conati simus, quid in eo condonandum esse. Ab erroribus nos non immunes esse libere fatemur, sed propterea Eruditorum examini hanc dissertationem submissimus, quo tam in publico congressu, quam privatis etiam colloquiis in meliorem viam, ea ratione, qua decet eruditos, modestia, reducamur.

S. D. G.

nc X2502136

Farbkarte #13

B.I.G.

Q. K. 352, 20.

II f
1050

DEO PROSPERANTE,
INCLITO SENATU PHILOSOPHICO
PERMITTENTE,
IN ALMA PHILYREA
DE
**ELIGENDO VITÆ
GENERE,**

D. IV. OCT. M. DCCX.

H. L. Q. C.

DISPUTABUNT

M. CHRISTIAN. JAC. *Thryllisch*!

&

AUGUSTUS *Thryllisch* / SS. Theol. Stud.

Gnansteinio Misnic.

L I P S I Æ,
L I T E R I S B R A N D E N B U R G E R I A N I S .

9.15.